

J Ó Z E F K O R P A Ł A



DZIEJE
BIBLIOGRAFII W POLSCE



WARSZAWA 1969

STOWARZYSZENIE BIBLIOTEKARZY POLSKICH

SPIS TREŚCI

Przedmowa	5
Część I. POCZĄTKI BIBLIOGRAFII POLSKIEJ OD JEJ PIERWOCIN DO JÓZEFA ANDRZEJA ZAŁUSKIEGO	9
1. Książka rękopiśmienna i biblioteki w Polsce średniowiecznej	9
2. Początki drukarstwa w Polsce XV i XVI wieku	18
3. Książka i biblioteki w dobie polskiego renesansu	27
4. Początki bio-bibliografii i bibliografii w Polsce	37
5. Bibliofile i bibliografowie pomorscy i pruscy	54
6. Wielcy bibliografowie polscy. Józef Andrzej Załuski i Jan Daniel Janocki	64
Część II. POSTĘPY BIBLIOGRAFII OD KOŃCA XVIII DO POŁOWY XIX WIEKU	88
7. Bibliofilstwo na usługach bibliografii	88
8. Dzieło bibliograficzne Feliksa Bentkowskiego	103
9. Joachim Lelewel i inni teoretycy bibliografii w Polsce	114
10. Bibliografia Adama Jochera	126
11. Czasopisma naukowe, recenzyjne i bibliograficzne w pierwszej połowie XIX wieku	139
12. Między bibliografią a historią literatury	146
Część III. ROZWÓJ BIBLIOGRAFII OD POŁOWY XIX WIEKU DO 1918 R.	155
13. Karol Estreicher i jego dzieło bibliograficzne	155
14. Bibliografia narodowa Karola i Stanisława Estreicherów	168
15. Czasopisma bibliograficzne, bibliografie czasopism i zawartości czasopism	179
16. Postępy inkunabulistyki i rezultaty poszukiwań pierwszej książki polskiej	187
17. Ważniejsze bibliografie specjalne. Ludwik Finkel	191
18. Bibliografia księgarska w XIX wieku	199
19. Początki bibliografii oświatowej i zespołowych prac bibliograficznych	205

Część IV. ROZWÓJ BIBLIOGRAFII W ODRODZONEJ POLSCE	212
20. Główne kierunki rozwojowe bibliografii w latach 1918—1939	212
21. Organizacja bibliografii narodowej	217
22. Prace L. Bernackiego i K. Piekarskiego w dziedzinie inkunabulistyki i bibliografii starych druków	221
23. Ważniejsze retrospektywne bibliografie specjalne	228
24. Słowniki pseudonimów i kryptonimów. Adam Bar	236
25. Czasopisma bibliograficzne i bieżące bibliografie specjalne	239
26. Bibliografia księgarska w latach 1918—1939	243
27. Bibliografia oświatowa i zalecająca	245
28. Straty bibliotek i bibliografii w okresie okupacji od 1939 do 1945 r.	247
Część V. ROZKWIT BIBLIOGRAFII W POLSCE LUDOWEJ	251
29. Odbudowa bibliotek i ośrodków bibliografii	251
30. Prace w dziedzinie bibliografii narodowej	256
31. Rozwój badań nad książką rękopiśmienną	264
32. Bibliografia inkunabułów i starych druków	268
33. Ważniejsze retrospektywne bibliografie specjalne	272
34. Bieżące bibliografie specjalne	292
35. Bibliografie poloników zagranicznych	295
36. Ważniejsze słowniki biograficzne i bio-bibliograficzne	298
37. Bibliografia księgarska	304
38. Bibliografia zalecająca	309
39. Służba informacyjno-bibliograficzna i dokumentacyjna	313
40. Historiografia, teoria i metodyka bibliografii	318
Literatura przedmiotu	335
Wykaz bibliografii omówionych i wzmiankowanych w układzie chronologicznym	358
Indeks osobowo-tytułowy	397
Indeks przedmiotowy	421
Streszczenia w języku angielskim, niemieckim i rosyjskim	427
Sips treści	433
Spis ilustracji	440

CONTENTS

Foreword	5
PART I. THE EARLY STAGES OF POLISH BIBLIOGRAPHY FROM ITS ORIGINS TILL JÓZEF ANDRZEJ ZAŁUSKI	9
1. The manuscript book and libraries in medieval Poland	9
2. The beginning of printing in Poland in the 15th and 16th centuries	18
3. The book and libraries during the Polish Renaissance	27
4. The origins of bio-bibliography and of bibliography in Poland	37
5. Pomeranian and Prussian bibliophiles and bibliographers	54

6. Great Polish bibliographers. Józef Andrzej Załuski and Jan Daniel Janocki	64
PART II. THE PROGRESS IN BIBLIOGRAPHY FROM THE END OF THE 18TH TILL THE HALF OF THE 19TH CENTURIES	
7. <i>Bibliophilism at the service of bibliography</i>	88
8. The bibliographical work of Feliks Bentkowski	103
9. Joachim Lelewel and other theoreticians of bibliography in Poland	114
10. Adam Jocher's bibliography	126
11. Scientific, review and bibliographical journals during the first half of the 19th century	139
12. Between bibliography and history of literature	146
PART III. THE DEVELOPMENT OF BIBLIOGRAPHY DURING THE LATTER HALF OF THE 19TH CENTURY TILL 1918	
13. Karol Estreicher and his bibliographical work	155
14. Karol and Stanisław Estreichers' National Bibliography	168
15. Bibliographical journals, bibliographies of journals and of the contents of journals	179
16. The progress in the research work on incunabula and the results of the searching for the first Polish book	187
17. The more important specialized bibliographies. Ludwik Finkel	191
18. Booksellers' bibliography in the 19th century	199
19. The beginnings of educational bibliography and of collective bibliographical works	205
PART IV. THE DEVELOPMENT OF BIBLIOGRAPHY IN 1918 TO 1945	
20. The principal directions of development in bibliography in 1918 to 1939	212
21. The organization of a national bibliography	217
22. L. Bernacki's and K. Piekarski's works in the field of incunabula and of the bibliography of old prints	221
23. The more important retrospective specialized bibliographies	228
24. Dictionaries of pseudonyms and cryptonyms. Adam Bar	236
25. Bibliographical journals and current specialized bibliographies	239
26. Booksellers' bibliography in 1918 to 1939	243
27. Commending and educational bibliography	245
28. The losses of libraries and of bibliography during the Nazi occupation, 1939—45	247
PART V. THE FLOURISHMENT OF BIBLIOGRAPHY IN SOCIALIST POLAND	
29. The reconstruction of libraries and of bibliographical centres	251
30. Works in the field of a national bibliography	256
31. The development of researches on the manuscript book	264
32. The bibliography of incunabula and of old prints	268
33. The more important retrospective specialized bibliographies	272

34. Current specialized bibliographies	292
35. Bibliographies of foreign Polonica	295
36. The more important biographical and bio-bibliographical dictionaries	298
37. Booksellers' bibliography	304
38. Commending bibliography	309
39. Information service in the fields of bibliography and documentation	313
40. The historiography, theory and methodology of bibliography	318
Literature	335
A chronological list of the bibliographies discussed and cited	358
Index of names and titles	397
Index of subjects and ideas	421
Summaries in English, German and Russian	427
Table of contents	433
List of illustrations	440

INHALTSVERZEICHNIS

Vorwort	5
TEIL I. DIE ANFÄNGE DER POLNISCHEN BIBLIOGRAPHIE VON IHREM ENTSTEHEN BIS ZU JÓZEF ANDRZEJ ZAŁUSKI	
1. Das Manuskriptbuch und die Bibliotheken in Polen des Mittelalters	9
2. Die Anfänge des Druckwesens in Polen im XV und XVI Jahrhundert	18
3. Das Buch und die Bibliotheken im Zeitalter der polnischen Renaissance	27
4. Die Anfänge der Bio-Bibliographie und der Bibliographie in Polen	37
5. Pommerische und preussische Bibliophile und Bibliographen	54
6. Grosse polnische Bibliographen Józef Andrzej Załuski und Jan Daniel Janocki	64
TEIL II. FORTSCHRITTE DER BIBLIOGRAPHIE VOM ENDE DES XVIII BIS MITTE DES XIX JAHRHUNDERTS	
7. Buchliebhaberei im Dienste der Bibliographie	88
8. Das bibliographische Werk von Feliks Bentkowski	103
9. Joachim Lelewel und andere Theoretiker der Bibliographie in Polen	114
10. Die Bibliographie von Adam Jocher	126
11. Wissenschaftliche, bibliographische und Rezensionzeitschriften in der ersten Hälfte des XIX Jahrhunderts	139
12. Zwischen der Bibliographie und der Geschichte der Literatur	146
TEIL III. DIE ENWICKLUNG DER BIBLIOGRAPHIE SEIT DER MITTE DES XIX JAHRHUNDERTS BIS ZUM JAHRE 1918	
13. Karol Estreicher und sein bibliographisches Werk	155
14. Die Nationalbibliographie von Karol und Stanisław Estreicher	168
15. Bibliographische Zeitschriften, Bibliographien der Zeitschriften und Bibliographien der Zeitschriftenliteratur	179

16. Fortschritte der Inkunabelkunde und die Ergebnisse der Suche nach dem ersten polnischen Buch	187
17. Die wichtigsten Spezialbibliographien. Ludwik Finkel	191
18. Buchhändlerbibliographie in dem XIX Jahrhundert	199
19. Anfänge der Bildungsbibliographie und der bibliographischen Gruppenwerke	205
TEIL IV. DIE ENTWICKLUNG DER BIBLIOGRAPHIE VON 1918 BIS 1945	212
20. Die hauptsächlichsten Richtungen der Entwicklung der Bibliographie in den Jahren 1918—1939	212
21. Organisation der Nationalbibliographie	217
22. Werke von L. Bernacki und K. Piekarski aus dem Gebiet der Inkunabelkunde und der Frühdrucke	221
23. Wichtigste, retrospektive Spezialbibliographien	223
24. Wörterbücher der Pseudonyme und der Kryptonyme. Adam Bar	236
25. Bibliographische Zeitschriften und laufende Spezialbibliographien	239
26. Bibliographie des Buchhandels in den Jahren 1918—1939	243
27. Bildende und Werbebibliographie	245
28. Verluste der Bibliotheken und der Bibliographie während der Okkupation von 1939 bis 1945	247
TEIL V. AUFBLÜHEN DER BIBLIOGRAPHIE IN DER VOLKSREPUBLIK POLEN	251
29. Aufbau der Bibliotheken und der bibliographischen Zentren	251
30. Arbeiten aus dem Gebiet der Nationalbibliographie	256
31. Entwicklung des Forschens nach dem Handschriftbuch	264
32. Bibliographie der Inkunabel und der Frühdrucke	268
33. Die wichtigsten, retrospektiven Spezialbibliographien	272
34. Laufende Spezialbibliographien	292
35. Bibliographien der ausländischen Polonica	295
36. Die wichtigsten biographischen und bio-bibliographischen Wörterbücher	298
37. Bibliographie des Buchhandels	304
38. Werbebibliographie	309
39. Bibliographische Informations — und Urkundendienste	313
40. Geschichtswesen, Theorie und Methodik der Bibliographie	318
Sachliteratur	335
Verzeichnis der besprochenen oder erörterten Bibliographien in chronologischen Einteilung	358
Namen und Titelregister	397
Sachregister	421
Inhaltsangaben in englischer, deutscher und russischer Sprache	427
Inhaltsverzeichnis	433
Bilderverzeichnis	440

СОДЕРЖАНИЕ

Предисловие	1
Часть I. НАЧАЛО ПОЛЬСКОЙ БИБЛИОГРАФИИ, ОТ ЕЕ ЗАРОЖДЕНИЯ ДО ЮЗЕФА АНДЖЕЯ ЗАЛУСКОГО	9
1. Рукописная книга и библиотеки в средневековой Польше	9
2. Начало книгопечатания в Польше XV и XVI столетия	18
3. Книга и библиотеки в период польского Ренессанса	27
4. Начало библиографии и библиографии в Польше	37
5. Поморские и прусские библиофилы и библиографы	54
6. Крупнейшие польские библиографы Юзеф Анджей Залуский и Ян Да- нель Яноцкий	64
Часть II. ДОСТИЖЕНИЯ БИБЛИОГРАФИИ ОТ КОНЦА XVIII ДО СЕРЕ- ДИНЫ XIX ВЕКА	88
7. Библиофильство в службе библиографии	88
8. Библиографический труд Феликса Бентковского	103
9. Иоахим Лелевель и другие теоретики библиографии в Польше	114
10. Библиография Адама Иохера	126
11. Научные и критико-библиографические журналы в первой половине XIX века	139
12. Между библиографией и историей литературы	149
Часть III. РАЗВИТИЕ БИБЛИОГРАФИИ ВО ВТОРОЙ ПОЛОВИНЕ XIX И В НАЧАЛЕ XX ВЕКА (ДО 1918 ГОДА)	155
13. Кароль Эстрахер и его библиографический труд	155
14. Национальная библиография Кароля и Станислава Эстрахеров	168
15. Библиографические журналы, библиографии периодических изданий и библиографии журнальных статей	179
16. Достижения инкунабулистики и результаты поисков первой польской книги	187
17. Важнейшие отраслевые библиографии. Л. Финкель	191
18. Книготорговая библиография в XIX веке	199
19. Начало научно-популярной библиографии и коллективных библио- графических работ	205
Часть IV. РАЗВИТИЕ БИБЛИОГРАФИИ В ВОЗРОЖДЕННОЙ ПОЛЬШЕ	212
20. Главные тенденции развития библиографии в 1918—1939 гг.	22
21. Организация национальной библиографии	217
22. Работы Л. Бернацкого и К. Пекарского в области инкунабулистики и библиографии старопечатных изданий	221
23. Важнейшие ретроспективные отраслевые библиографии	228
24. Словари псевдонимов и криптонимов (шифров и условных названий) Адам Бар	236
25. Библиографические журналы и текущие отраслевые библиографии	239
26. Книготорговая библиография в 1918—1939 гг.	243

27. Научно-популярная и рекомендательная библиография	245
28. Убытки библиотек и библиографии в период оккупации от 1939 до 1945 г.	247
Часть V. РАСЦВЕТ БИБЛИОГРАФИИ В НАРОДНОЙ ПОЛЬШЕ	251
29. Восстановление библиотек и библиографических центров	251
30. Работы в области национальной библиографии	256
31. Развитие научных работ исследователей над рукописной книгой	246
32. Библиография инкунабулов и старопечатных изданий	268
33. Важнейшие ретроспективные отраслевые библиографии	272
34. Текущие отраслевые библиографии	292
35. Библиографии польских изданий, опубликованных за рубежом	295
36. Важнейшие библиографические и биобиблиографические словари	298
37. Книготорговая библиография	304
38. Рекомендательная библиография	309
39. Информационно-библиографическая и документальная служба	313
40. Историография, теория и методика библиографии	318
Библиографический указатель	335
Список библиографий, рассмотренных или упомянутых в тексте (в хронологическом порядке)	358
Указатель имен и заглавий	397
Предметный указатель	421
Резюме на английском, немецком и русском языках	427
Содержание	433
Список иллюстраций	440

SPIS ILUSTRACJI

1. Józef Andrzej Załuski (1702—1774). Miedzioryt J. F. Myliusy . . .	96—97
2. <i>Historia literatury polskiej</i> F. Bentkowskiego. Karta tytułowa . . .	96—97
3. Jerzy Samuel Bandtkie (1768—1835). Portret pędzla Rafała Hadziewicza . . .	112—113
4. Joachim Lelewel (1786—1861). Litografia wg portretu pędzla Charles Picqué z r. 1861.	112—113
5. <i>Bibliograficznych ksiąg dwoje</i> L. Lelewela. Karta tytułowa I tomu . . .	128—129
6. <i>Obraz bibliograficzno-historyczny literatury i nauk w Polsce</i> A. Jochera. Karta tytułowa	128—129
7. Karol Estreicher starszy (1827—1908). Fragment portretu pędzla Leona Wyczółkowskiego w zbiorach Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego	144—145
8. Stanisław Estreicher (1869—1939). Portret pędzla Zdzisława Pabiśkiaka w zbiorach Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego	144—145
9. <i>Bibliografia polska</i> K. Estreichera. Karta tytułowa cz. I	176—177
10. <i>Bibliografia polska</i> K. Estreichera. Karta tytułowa cz. II	176—177
11. <i>Przewodnik Bibliograficzny</i> . Rok 1878. Karta tytułowa	192—193
12. Gabriel Korbut (1862—1936)	192—193
13. <i>Literatura polska</i> G. Korbuta. Karta tytułowa	224—225
14. Wiktor Hahn (1871—1959)	224—225
15. Stefan Vrtel-Wierczyński (1886—1963)	224—225
16. <i>Bibliografia bibliografii polskich</i> W. Hahna. Karta tytułowa wyd. 2 . . .	240—241
17. <i>Bibliografia bibliografii polskich</i> W. Hahna. Karta tytułowa wyd. 3 . . .	240—241
18. <i>Bibliografia bibliofilstwa i bibliografii polskiej</i> W. T. Wisłockiego. Karta tytułowa	240—241
19. <i>Urzędowy Wykaz Druków</i> . Rocznik I: 1928. Karta tytułowa	240—241
20. <i>Urzędowy Wykaz Druków</i> . Rocznik XII	240—241
21. <i>Przewodnik Bibliograficzny</i>	256—257
22. <i>Bibliografia polska XIX stulecia</i> K. Estreichera. Karta kontrtytułowa . . .	256—257
23. <i>Bibliografia polska XIX stulecia</i> K. Estreichera wyd. 2 Karta tytułowa	256—257
24. <i>Bibliografia Bibliografii i Nauki o Książce</i> . Karta tytułowa	256—257
25. <i>Bibliografia bibliografii polskich</i> H. Sawoniaka. Karta tytułowa	256—257
26. <i>Bibliografia literatury polskiej</i> . Nowy Korbut. Karta kontrtytułowa . . .	272—273
27. <i>Bibliografia literatury polskiej</i> . Nowy Korbut. Karta tytułowa	272—273
28. Kazimierz Piekarski (1893—1944)	272—273
29. Alodia Kawecka-Gryczowa (* 1903)	272—273

Fotografie oznaczone numerami 2, 4—6, 9—28 wykonał A. Szypowski.

Fotografię nr 1 wykonał J. Rosner, fotografie nr 7 i 8 wykonało Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego.